

رنگ‌هایی که با آدمی حرف می‌زند

میناکاری در روزگار قدیم و معاصر شاهکاری هنری و بی‌نظیر بوده است و علاوه بر ایران، کشورهایی نظیر فرانسه، چین و روسیه نیز روی این هنر کار کرده و آثار بسیار زیبایی به‌وجود می‌آورند. اما از دیدن آثار اساتیدی از جمله مرحوم استاد صنیع‌زاده، استاد اسماعیلی و تعدادی از هنرمندان جوان به وجد می‌آیم. گفتنی است، رنگ‌ها و زیبایی‌های این هنر با انسان حرف می‌زنند و قابل تحسین‌اند. شهر اصفهان به‌خاطر وجود این هنر به خود می‌بالد و آن را جزئی از خود و خود را جزئی از آن می‌داند. هنری که در رنگ‌های آن به‌خصوص رنگ‌های فیروزه‌ای و آبی روح وجود دارد و زیبایی بیداد می‌کند.

ما امسال میناکاری استان اصفهان را ثبت جهانی کرده و این هنر، اولین هنری است که در این شهر به ثبت جهانی می‌رسد. هنر میناکاری وجه تاریخی داشته و از دیرباز در ایران رایج بوده است و قدمت آن به چند هزار سال قبل باز می‌گردد. با جست‌وجویی در تاریخ، دستبند یا بازوبندهای میناکاری مربوط به دوره هخامنشیان را می‌توان یافت، همچنین تعداد دیگری از اشیاء موجود در موزه‌ها نیز گواهی بر قدمت این هنر در کشورمان می‌دهند.

میناکاری فلزات عمدتاً روی طلا، نقره، مس و آهن انجام می‌شود، البته بهترین فلز برای میناکاری، طلا است، زیرا طلا برخلاف سایر فلزات در کوره اکسید نمی‌شود. ذکر این نکته نیز لازم است که به منظور میناکاری روی فلزات از اکسیدهای فلز استفاده می‌شود، این اکسیدها با چندین نوع نمک ترکیب شده و سپس در کوره و با حرارت ۷۵۰ تا ۸۵۰ پخته می‌شود البته انتخاب دما به رنگ‌های به‌کار رفته بستگی دارد.

در ایران بیشترین تولیدات میناکاری مربوط به شهر اصفهان است و از میان انواع میناکاری، نقاشی روی فلز در این شهر متداول است؛ هنرجویان بسیاری در اصفهان میناکاری روی فلزات را آموزش دیده‌اند. یکی از شاخه‌های هنر میناکاری، خانه‌بندی است. این هنر در حال منسوخ شدن بود، اما چندی پیش با تلاش استادان قهار و همچنین صنف صنایع‌دستی استان اصفهان مجدداً احیا شد. بسیاری از هنرمندان صاحب‌نام میناکاری در اصفهان بدون چشم‌داشت مالی و تنها به خاطر هنر، میناکاری انجام داده و آثار بسیاری از آن‌ها بر سر در عتبات عالیات نصب شده است. از جمله این هنرمندان می‌توان به مرحوم استاد صنیع‌زاده اشاره کرد.

میناکاری علاوه بر هنر، یک شغل محسوب می‌شود که درآمد اقتصادی خوبی نیز دارد و شرایط بیکاری بسیاری را در جامعه رفع می‌کند. این هنر از ارزش افزوده بالایی برخوردار است. امروزه بسیاری از جوانان در اصفهان به این هنر مشغول هستند و تقریباً از صفر تا صد این هنر را که شامل تهیه مواد اولیه، زیرساخت، لعاب‌زنی، نقاشی و گرما دادن است خودشان انجام می‌دهند و کارهای روتین بازار و همچنین کارهای هنری زیبایی را خلق کرده‌اند.

اما مشکلاتی مانند تهیه مواد اولیه برای لعاب‌زنی، این روزها گریبانگیر میناکاری شده است. بهترین مواد برای لعاب در شهر مشهد تولید می‌شود که این روزها برای تهیه آن مشکلاتی وجود دارد. امیدواریم با رایزنی‌هایی که در خصوص تهیه این مواد انجام می‌دهیم، همچنین توجه بیشتر مسئولان به صنایع‌دستی بتوانیم این مشکلات را برطرف کنیم تا ضمن ایجاد انگیزه در هنرمندان و جوانان، اشتغال‌زایی بیشتری نیز صورت گیرد.

رئیس صنف صنایع دستی استان اصفهان

میناکاری، مهارتی که در دل یک هنر اصیل نهفته است

میناکاری تنها یک هنر نیست، بلکه مهارتی است که می‌توان با پرداخت هزینه کمی آن را آموخت و پس از گذشت مدت زمان اندکی به درآمد رسید. به‌خصوص این روزها که با راه افتادن کسب‌وکارهای مجازی و اینترنتی به نمایش گذاشتن یک ظرف میناکاری شده، تبلیغات و فروش آن بسیار راحت‌تر از گذشته است. سابقه میناکاری تقریباً به پنج هزار سال پیش بازمی‌گردد. طرح‌ها و مدل‌های این هنر در طول تاریخ متفاوت بوده است. در دوره معاصر هم طرح‌های اسلیمی و نقش‌ونگارهای بته‌جقه رواج بیشتری پیدا کرده و رنگ فیروزه‌ای بیشترین طرفدار را در میان رنگ‌ها دارد.

۱۲ نکته

مهارت

یادگیریم، کارهست

ابزار موردنیاز میناکاری روی فلز شامل ظرف‌های لعاب‌شده، سوزن طراحی، انواع قلمو برای رنگ‌آمیزی، پودر رنگ فلز و... است که برای تهیه تمامی این موارد مبلغی حدود ۳۵۰ هزار تومان باید پرداختید. /عکس: مصطفی بذری

میناکاری؛ پیشه‌ای که هنر در آن حرف اول را می‌زند

نقش‌های ایرانی بر ظرف‌های سفالی

افروز کریمی

خبرنگار

می‌گویند رنگ‌ها و نقش و نگارش با آدمی حرف می‌زند و از پرا حساس‌ترین هنرهاست؛ هنری آمیخته با رنگ و آتش که روی سفال یا فلز می‌نشیند

میناکاری چیست؟

میناکاری در فرهنگ دهخدا به‌معنای نقاشی و تزئین فلزاتی همچون طلا، مس و نقره است که در حرارت بالا پخته و ثابت می‌شوند و انواع مختلفی دارد. برای ساختن و آماده‌شدن یک قطعه میناکاری‌شده حدود ۱۰ شغل در آن درگیر می‌شود. اما نوع دیگری از میناکاری وجود دارد که روی سفال انجام می‌شود. این نوع از میناکاری کاملاً با میناکاری روی فلز متفاوت است. یادگیری هر کدام از این میناکاری‌ها نیازمند آموزش‌هایی است که توسط استادان و هنرمندان این حرفه داده می‌شود.

وزیری، در ابتدا برای مابه‌صورت جداگانه مراحل میناکاری روی فلز و سفال را شرح می‌دهد. مراحل میناکاری روی فلزات و سفال با یکدیگر متفاوت هستند. مراحل میناکاری روی فلز شامل زیرسازی، لعاب‌زنی، آماده‌سازی رنگ‌ها، نقاشی و کوره‌گذاری است. برای تهیه زیرساخت مینا باید از آلیاژ فلزها با درصد دقیق استفاده کرد، زیرا مانع از خراب‌شدن ظرف در کوره یا در مدت زمان می‌شود.

بازتاب جهانی این هنر

این هنر اولین بار به‌واسطه مغول‌ها از کشور خارج شده و به هند رفت و پس از آن به نقاط دیگر جهان به‌خصوص آسیای شرقی رسید.

در حال حاضر سبک‌های چینی این هنر که مربوط به چند قرن پیش است در موزه‌ها نگهداری می‌شود. در چندسال گذشته هنرمندان بسیاری از کشورهایی

هزینه خرید ابزار میناکاری

ابزار موردنیاز میناکاری روی فلز شامل ظرف‌های لعاب‌شده، سوزن طراحی، انواع قلمو برای رنگ‌آمیزی، پودر رنگ فلز و... است که برای تهیه تمامی این موارد مبلغی حدود ۳۵۰ هزار تومان باید پرداختید. نکته قابل‌توجهی که در باره خرید ظروف وجود دارد این است که ظرف‌های میناکاری با توجه به نوع فلزشان

و طرح‌های حیرت‌انگیزی را خلق می‌کند. صحبت از میناکاری است، هنری که بیش از هزار سال پیشینه تاریخی دارد و به‌عنوان یکی از هنرهای دستی ایران ثبت جهانی شده است. برای آشنایی بیشتر با این هنر و مهارت آن، در میان هیاهوی بازار و کالاهای لوکس و پرزرق‌وبرق، سراغ کارگاهی رفتیم که

ظروف میناکاری در ویت‌ترین آن خودنمایی می‌کند. جایی که هم کارگاهی برای خلق این هنر است و هم آموزشگاهی برای هنرجویان. با مریم وزیری، هنرمند میناکاری و صاحب این کارگاه از تولید، فروش، آموزش، هزینه‌ها و اشتغال به این هنر صحبت کردیم.

اکنون مدتی است که به کمک چند استاد باقی‌مانده این هنر در شهر اصفهان، احیا شده و در آموزشگاهی در این شهر به هنرجویان آموزش داده می‌شود. میناکاری روی سفال نوعی دیگری از میناکاری است که شامل مراحل از جمله سمباده‌زدن، طراحی، رنگ‌آمیزی و کوره‌گذاری است. در این نوع از میناکاری، از ظرف‌های سفالی استفاده می‌شود. انتخاب نوع سفال از مهم‌ترین قسمت‌های این هنر است، زیرا اگر سفال انتخاب شده مرغوب نباشد، در کوره ترک برمی‌دارند یا شکسته می‌شوند. پس از انتخاب سفال، روی آن را سمباده می‌زنند تا یک‌دست شود. پس از آن، طرح‌های موردنظر را با استفاده از شیوه‌های خاص روی ظرف پیاده کرده و سپس خطوط را توسط جوهری مخصوص دورگیری می‌کنند. در مرحله بعد، طرح را با استفاده از رنگ‌های معدنی و سرنگ‌های مخصوص، رنگ‌آمیزی کرده و سپس برای پخته‌شدن رنگ، آن را در کوره با حرارت بین ۹۰۰ تا ۹۸۰ درجه قرار می‌دهند.

همچون فرانسه، روسیه و استرالیا این هنر را در ایران آموزش دیده و در کشورهای خوشان مشغول به کار هستند. هنر میناکاری به‌دلیل زیبایی خیره‌کننده‌اش طرفداران بسیاری در سراسر دنیا دارد و به‌عنوان صنایع دستی و هنری در دنیا شناخته می‌شود. به‌گونه‌ای که یک خاورشناس آمریکایی با نام «آرتور پوپ» در کتاب

متفاوت است. برای میناکاری روی سفال به سفال خام، سمباده، سرنگ‌های مخصوص، شابلون، پودر رنگ‌های معدنی و... نیاز دارید که تنها با پرداخت ۵۰۰ هزار تومان می‌توانید تمام این لوازم را تهیه و مدت زمان بسیاری از آن‌ها استفاده کنید. در هر دو نوع میناکاری نیاز به کوره برای پخته‌شدن رنگ‌ها

دارید، کوره‌های متفاوتی با قیمت‌های متفاوت در بازار وجود دارد. اما قیمت پایه کوره برای هر کدام تقریباً از ۱۰ میلیون تومان شروع می‌شود. به‌دلیل گران بودن کوره برای میناکاری بسیاری از هنرمندان از کوره کارگاه‌ها و آموزشگاه‌ها استفاده کرده و خودشان آن را تهیه نمی‌کنند.

جا و مکان میناکاری

برای راه‌اندازی کارگاه میناکاری دو گزینه وجود دارد؛ محیط خانه یا کارگاهی مستقل. اگر می‌خواهید در منزل کار کنید، یک اتاق کوچک برای این کار هم کافی است. وزیری درباره این موضوع می‌گوید: «برای انجام هنر میناکاری نیاز اجباری به کارگاه نیست، بلکه در محیط خانه در یک اتاق کوچک هم می‌شود کار کرد. اما اگر مایل به خرید کوره هستید باید کوره را در جایی که رفت‌وآمد کمتری دارد یا در یک فضای باز بگذارید، زیرا هنگام پخت رنگ ممکن است بو و گازهای تولیدشده اذیت‌کننده باشد.» اما اگر می‌خواهید کارگاهی راه‌اندازی کنید که هم در آن تمامی مراحل میناکاری را انجام و هم به هنرجویان آموزش دهید، به فضایی بین ۳۰ تا ۵۰ متر نیاز دارید که این فضا برای راه‌اندازی کارگاه میناکاری روی فلز باید بیشتر باشد، زیرا مراحل زیرسازی ظروف فلزی زیاد است.

دوره‌های آموزشی

آموزشگاه‌ها و کارگاه‌های بسیاری در سراسر ایران میناکاری روی فلز و سفال را آموزش می‌دهند. دوره‌های آموزشی میناکاری روی سفال معمولاً ۱۰ ساعت است. هزینه کل این دوره تقریباً ۵۰۰ هزار تومان است. در این دوره ۱۰ ساعته هنرجو از صفر تا صد مینا روی سفال را آموزش می‌بیند. دوره‌های آموزشی مینا روی فلز معمولاً در دو نوبت مبتدی و پیشرفته است که در مجموع حدود ۳۰ ساعت می‌شود. هزینه‌های این دوره‌ها در کارگاه‌ها و آموزشگاه‌های مختلف متفاوت و معمولاً قیمت پایه از ۵۰۰ هزار تومان است.

کسب درآمد از طریق میناکاری

کسب درآمد از میناکاری به دو روش انجام می‌شود؛ فروختن ظروف و تابلوهای میناکاری و آموزش این هنر به هنرجویان. اگر یکی از علاقه‌مندان به هنر میناکاری باشید باید بدانید که همیشه مشتری خواهید داشت. می‌توان برای شروع، از سرمایه اندکی در حد خرید لوازم و چند ظرف کوچک شروع کرد و به مرور زمان آن را توسعه داد. قیمت‌های این ظروف با توجه به مهارت شما و زیبایی کار تعیین می‌شود. برای نمونه، قیمت یک بشقاب ۳۰ سانتی میناکاری روی فلز که توسط یک هنرجو کار شده حدود ۱۲۰ هزار تومان است، اما قیمت همان سایز بشقاب که توسط استاد اسماعیلی، میناکاری شده، حدود ۳۵۰ هزار تومان است.

بعضی از کارهای میناکاری حتی تا چند میلیون هم به فروش می‌رسد. اگر به‌دنبال میناکاری روی سفال هستید، بهتر است بدانید که این نوع ظروف علاوه بر جنبه تزئینی، جنبه مصرفی نیز دارند، زیرا بر اثر شست‌وشو خراب نمی‌شوند. قیمت‌گذاری روی ظروف میناکاری‌شده سفالی با توجه به طرح و کاری است که روی آن انجام شده است.

برای نمونه قیمت یک بشقاب ۳۰ سانتی میناکاری روی سفال از ۱۲۰ هزار تومان شروع می‌شود. اگر هم مایل باشید، می‌توانید در کارگاه‌های میناکاری کار کنید که با توجه به مهارت، سرعت عمل و زیبایی کارتان در ماه تا شش میلیون تومان هم می‌توانید درآمد کسب کنید.

یکشنبه ۲۵ فروردین ۱۳۹۸ ● شماره صد و نود و شش

A T I V E H N O